

Election Simulation: Israel 2022

סימולציית בחירות: ישראל 2022

Yuval Yaakov Bartov

Working Paper 3/22

NOVEMBER 2022

תוכן עניינים

3.....	English Abstract
4.....	1. מבוא
5.....	2. חלוקת הקולות והקצאת המנדטים האזורית
5.....	2.1. טבלה 1: חלוקת הקולות האזורית
6.....	2.2. טבלה 2: הקצאת המנדטים האזורית
7.....	2.3. טבלה 3: הקצאת המנדטים האזורית בחתך מפלגות ונפות
8.....	3. חלוקת הקולות והקצאת המנדטים הארצית
8.....	3.1. טבלה 4: חלוקת הקולות והקצאת המנדטים הארצית
9.....	4. הקצאת המושבים הכוללת ומשמעותה
9.....	4.1. טבלה 5: הקצאת מושבים כוללת
11.....	5. תרחישים קואליציוניים אפשריים במסגרת תוצאות הסימולציה
11.....	5.1. טבלה 6: תרחישי קואליציות אפשריים לפי תוצאות הסימולציה
12.....	6. מגמות חיזוק המפלגות הגדולות בשיטת מגידור בכנסות 16-23
12.....	6.1. טבלה 7: מגמות חיזוק ופיצות המפלגות הגדולות בשיטת מגידור בכנסות ה- 16-24
14.....	7. ביבליוגרפיה

ENGLISH ABSTRACT

In this working paper, we simulate Israel's 25th Knesset electoral outcomes and re-allocate votes using a two-tier system of vote allocation. One is regional and the other is national each of which allocates 60 seats in Knesset from its overall 120 seats. The vote allocation method uses the Megidor committee proposed vote scheme. Like in all previous simulations which used this method, our simulation shows that Israel's larger parties would have received more seats in Knesset while Israel's niche parties' vote share would have decreased. However, niche parties with strong regional basis would have received more seats in Knesset in comparison to the true results.

1. מבוא

סימולציה זו מהווה המשך לסדרת סימולציות המבוצעות החל משנת 2006 במרכז להעצמת האזרח והחל מ-2009 גם באוניברסיטת רייכמן. לאורך השנים, שיטת ביצוע הסימולציות התכנסה למודל הפשוט ביותר של שקלול הקולות כפי שהוצע על ידי ועדת מגידור שפעלה בעבר בניסיון לבחון את שיטת הממשל בישראל במסגרת "המרכז להעצמת האזרח" ובשיתוף בית הנשיא (ועדת מגידור, 2007). על פי מתווה זה מחצית מהמושבים בכנסת יוקצו על פי חלוקה אזורית, ומחצית המושבים האחרת תוקצה על פי שקלול קולות ארצי. רשימה המתמודדת לכנסת תיחשב לצורך שקלול קולות אם קיבלה לפחות 3 מושבים באזורי הבחירה או שעמדה במכסת אחוז החסימה הארצי. מבחינת חלוקת המושבים באופן אזורי הקפדנו על חלוקת הנפות הראשונית כפי שזו נעשתה על ידי פרופ' גדעון רהט וד"ר ניר אטמור במסגרת דיוני ועדת מגידור בשנים 2005-2006. חלוקת נפות זו מתכתבת עם חלוקת הנפות המנהליות שהוגדרו בזמנו על ידי משרד הפנים, והעניקה מושבים לנפות בפרופורציה לפי כמות המצביעים באזורים אלה ב-2006 (אטמור ורהט, 2008). בכדי 'לשחק את המשחק', כפי שזה מוסד על ידי ועדת מגידור, לא שינינו את ההקצאה המקורית למרות השינויים בכמות בעלי זכות הבחירה בנפות השונות. כאן הניתוח מתייחס לסיבוב הבחירות שנערך בנובמבר 2022 והרכיב את הכנסת ה-25. סבב בחירות זה בא לאחר פירוקה של "ממשלת השינוי" בראשות נפתלי בנט ויאיר לפיד והיה החמישי בסדרת סבבי בחירות שהחלה באפריל 2019. סבבי הבחירות האחרים ברצף מערכתי זה היו בספטמבר 2021, מרץ 2020, מרץ 2021 עד הסבב של נובמבר 2022.

על פי הנוסחה של ועדת מגידור, בכדי לקבל מנדטים באזורים השונים, רשימה צריכה לעמוד במודד המנדט האזורי, כאשר כל מנדט המוקצה לרשימה משמעותו 'תשלום' בקולות, והעברת האפשרות לקבלת מנדט הבא לרשימה בעלת ממוצע הקולות הגבוה ביותר לאחריה באזור הבחירה; מה שמכונה בבחירות הארציות לכנסת שיטת באדר-עופר (הכנסת, ח.ת). כמו בסימולציות קודמות שביצענו באוניברסיטת רייכמן, נמנענו משימוש בשיטת מגידור עם פיצוי הרשימות (אטמור ורהט, 2008), אלא עשינו שימוש בקולות כפי שניתנו על ידי הבוחרים בבחירות האחרונות ללא שקלול מיוחד של קולות אלה. להלן נסקור את התוצאות שקיבלנו הן במושבים הארציים והן בבחירות האזוריות ונסכום את שני סוגי התוצאות הללו. לאחר מכן נבחן מבנים קואליציוניים אפשריים על בסיס תוצאות הסימולציה. בסופו של עניין נציג סקירה מתכללת של המגמה הקבועה העולה מהסימולציות שאנחנו מבצעים בעשור האחרון באוניברסיטת רייכמן בשילוב עם הסימולציה הנוכחית.

2. חלוקת הקולות והקצאת המנדטים האזורית

בהתבסס על מתווה מגידור המקורי, התפלגות הקולות והקצאת המנדטים לנפות היית כדלהלן¹:

2.1. טבלה 1: חלוקת הקולות האזורית

נפה	כמות מנדטים	כמות קולות כשרים
נפת גולן צפת כנרת	2	125636
נפת חיפה	2	139763
נפת חיפה-כרמל	2	161315
נפת יהודה ושומרון	2	176174
נפת רמלה	3	182757
נפת חדרה	3	203591
נפת דן דרום	3	214111
נפת יזרעאל	3	232860
נפת השרון	3	241769
נפת תל אביב	4	265796
נפת אשקלון	4	293752
נפת דן צפון	4	298922
נפת עכו	4	305021
נפת רחובות	5	333497
נפת באר שבע	5	342624
נפת ירושלים	5	363803
נפת פתח תקווה	6	424622
סה"כ	60	²4306013

¹ ראוי לציין כי קיים פער בין הנתונים בהם השתמשנו בסימולציה לבין כמות המצביעים בפועל. הדבר נובע מכך שהקצאת הקולות לנפות מבוססת על נתוני ההצבעה בישובים של ועדת הבחירה המרכזית שאינם כוללים את נתוני המעטפות הכפולות. מדובר על פער של 457,681 קולות כשרים שכוללים בין היתר את קולות החיילים, הימאים והדיפלומטים. ניתן להניח שלו השיטה תשתנה לכלול בתוכה מרכיב אזורי, יצטרך להיות שינוי מנהלי שיגרום למצביעי המעטפות הכפולות לזהות את אזור הבחירה שלהם.

² סה"כ הקולות הכשרים כולל גם קולות עבור מפלגות שלא עברו את אחוז החסימה הארצי, ללא מעטפות כפולות.

2.2. טבלה 2: הקצאת המנדטים האזורית

שם המפלגה	פתק	מנדטים
הליכוד	מחל	24
יש עתיד	פה	15
הציונות הדתית	ט	5
המחנה הממלכתי	כן	3
ש"ס	שס	3
יהדות התורה	ג	3
בל"ד	ד	3
רע"מ	עם	2
חד"ש תע"ל	ום	1
העבודה	אמת	1
ישראל ביתנו	ל	0
מרצ	מרצ	0

אחוז החסימה האפקטיבי ה'מיוצר' בסכמת הקולות בבחירות האזוריות בא לידי ביטוי מובהק כאן. עם זאת, בניגוד לסימולציה על תוצאות הבחירות שנערכו במרץ 2020 בהן שתי המפלגות ה'גדולות' בהקצאת המושבים האזורית קיבלו כ-77% מהמושבים האזוריים (ברטוב ורוזנטל, 2020), וזו שנערכה במרץ 2021 כ-67% מהמושבים האזוריים (ברטוב ורוזנטל, 2021), בהקצאת המושבים האזורית כאן הגדולות 'מסתפקות', ב-65% מהמושבים האזוריים. מעניין לראות גם שיש מפלגות עם בסיס 'אזורי' יציב שגם הסחף לכיוון הגדולות מאפשר להן לקבל מנדטים בחלוקה זו. הדבר בעיקר נכון למפלגת הציונות הדתית שמקבלת 5 מנדטים בנפות אשקלון, באר שבע, יהודה ושומרון, ירושלים ופתח תקווה. מפלגת המחנה הממלכתי מקבלת 3 מנדטים בנפת פתח תקווה, רחובות ותל אביב, ו-יהדות התורה מקבלת 3 מנדטים בנפות דן צפון וירושלים. לעומת זאת, ש"ס מקבלת שלושה מנדטים בלבד בנפות אשקלון, באר שבע וירושלים. מפלגות דומות הן רע"מ שמקבלת שני מנדטים בנפות עכו ובאר שבע, וחד"ש-תע"ל שמקבלת מנדט אחד בלבד בנפת עכו. מפלגת העבודה מקבלת מנדט אחד בנפת תל אביב על חשבון מרצ שקיבלה יותר קולות ממנה אך לא עברה את אחוז החסימה הארצי ולא קיבלה לפחות 3 מנדטים אזוריים. בל"ד, שלא עברה את אחוז החסימה הארצי (3.25%), מקבלת 3 מנדטים בנפות חדרה, יזרעאל ועכו מה שמכניס אותה על פי סכימת מגידור לכנסת ה-25.

הטבלה הבאה מציגה את חלוקת המנדטים האזורית לפי נפות.

2.3. טבלה 3: הקצאת המנדטים האזורית בחתך מפלגות ונפות

סה"כ	בל"ד	העבודה	חד"ש תע"ל	רע"מ	ישראל ביתנו	יהדות התורה	ש"ס	המחנה הממלכתי	הצינות הדתית	יש עתיד	הליכוד	נפה
2										1	1	נפת גולן צפת כנרת
2										1	1	נפת חיפה
2										1	1	נפת חיפה-כרמל
2									1		1	נפת יהודה ושומרון
3										1	2	נפת רמלה
3	1									1	1	נפת חדרה
3										1	2	נפת דן דרום
3	1									1	1	נפת יזרעאל
3										1	2	נפת השרון
4		1						1		1	1	נפת תל אביב
4							1		1		2	נפת אשקלון
4						1				2	1	נפת דן צפון
4	1		1	1							1	נפת עכו
5								1		2	2	נפת רחובות
5				1			1		1		2	נפת באר שבע
5						2	1		1		1	נפת ירושלים
6								1	1	2	2	נפת פתח תקווה
60	3	1	1	2	0	3	3	3	5	15	24	סה"כ

הטבלה של חלוקת קולות המפלגות לנפות, מראה את הדרך בה שיטה זו מושפעת מריכוזי קבוצות חברתיות המרוכזות באזורים ספציפיים. קבוצות אלה למעשה בוחרות נציגים המייצגים אותן באופן ישיר. לצד זאת, במרבית האזורים שיטה זו כופה מעין טורניר בו רצון הרוב מנצח והליכוד ויש עתיד מביסות את כל השאר בקרב על מרבית המושבים המוקצים לאזורים (במשותף 39 מושבים מתוך 60 מושבים). בהשוואה לסימולציה שבוצעה בבחירות מרץ 2021 (ברטוב ורוזנטל, 2021), מפלגת הליכוד מקבלת 2 מנדטים פחות (24 מול 26), ויש עתיד מקבלת מנדט אחד יותר (15 מול 14). מפלגת הצינות הדתית מקבלת שני מנדטים יותר (5 מול 3), יהדות התורה מקבלת 2 מנדטים פחות (3 מול 5), וש"ס מקבלת כמות מנדטים זהה (3 מול 3). מפלגת העבודה מקבלת מנדט אחד פחות (1 מול 2), ורע"מ מקבלת כמות מנדטים זהה (2 מול 2). מפלגת המחנה הממלכתי, המורכבת ממפלגת כחול לבן ותקווה חדשה שהתמודדות בבחירות הקודמות, מקבלת מנדט אחד יותר (3 מול 2). מפלגות חד"ש-תע"ל ובל"ד, שהרכיבו את הרשימה המשותפת בבחירות הקודמות, מקבלות ארבעה מנדטים יחד שמהווים עלייה במנדט (4 מול 3). גם בבחירות אלו מפלגת ישראל ביתנו לא מקבלת מנדט בחלוקה האזורית בדומה לסימולציות שביצענו על תוצאות של בחירות הקודמות.

3. חלוקת הקולות והקצאת המנדטים הארצית

ב-60 המושבים המוקצים למפלגות ברמה הארצית, בהתייחס למפלגות שעברו את אחוז החסימה העדכני של 3.25%, מתקבלת החלוקה הבאה:

3.1. טבלה 4: חלוקת הקולות והקצאת המנדטים הארצית

שם המפלגה	פתק	כמות קולות כשרים	מנדטים	מנדטים לאחר הסכמי עודפים ³
הליכוד	מחל	1115085	13	16
יש עתיד	פה	847145	10	12
הציונות הדתית	ט	516146	6	7
המחנה הממלכתי	כ	432376	5	6
ש"ס	שס	392644	4	5
יהדות התורה	ג	280125	3	4
ישראל ביתנו	ל	213621	2	3
רע"מ	עם	193916	2	2
חד"ש תע"ל	ום	178661	2	2
העבודה	אמת	175922	2	2
בל"ד	ד	138093	1	1
סה"כ		4763694⁴	50	60

התוצאות כאן מבחינת דילול ופיצול הקולות לא מבשרות בשורה גדולה ושינוי מרחיק לכת מתוצאות הבחירות הארציות. עם זאת, בשיטה הנוכחית מפלגות העוברות את אחוז החסימה אמורות להגיע לארבעה מנדטים. בשיטה המוצעת כאן, ניתן לראות כיצד בל"ד, שלא עברה את אחוז החסימה הארצי (3.25%) אך עברה את סף החסימה האזורי (3 מנדטים), מקבלת מנדט אחד. מפלגות העבודה, חד"ש-תע"ל ורע"מ מקבלות שני מנדטים וישראל ביתנו שלושה מנדטים בלבד. מבחינת שאר המפלגות שעברו את אחוז החסימה, חישוב הקולות הארצי ל-60 מושבים מאפשר ייצוגיות של כוחות פוליטיים שונים, אך מפחית את משקל חלק מהם בתמהיל הפוליטי של הפרלמנט הישראלי. נעבור כעת לצירוף כל הקולות מהבחירה הארצית והאזורית כאחד.

³ לפי ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, הסכמי עודפים נחתמו בין: הליכוד-הציונות הדתית, יש עתיד-המחנה הממלכתי, ש"ס-יהדות התורה, והעבודה-מרצ. העבודה-מרצ. ישראל ביתנו, רע"מ, חד"ש-תע"ל, ובל"ד לא חתמו על הסכם עודפים עם מפלגות אחרות.

⁴ סה"כ הקולות הכשרים כולל גם קולות עבור מפלגות שלא עברו את אחוז החסימה, כולל מעטפות כפולות.

4. הקצאת המושבים הכוללת ומשמעותה

4.1. טבלה 5: הקצאת מושבים כוללת

שם המפלגה	פתק	סימולציה	תוצאות האמת	הפרש
הליכוד	מחל	40	32	+8
יש עתיד	פה	27	24	+3
הציונות הדתית	ט	12	14	-2
המחנה הממלכתי	קן	9	12	-3
ש"ס	שס	8	11	-3
יהדות התורה	ג	7	7	0
בל"ד	ד	4	0	+4
רע"מ	עם	4	5	-1
חד"ש תע"ל	ום	3	5	-2
העבודה	אמת	3	4	-1
ישראל ביתנו	ל	3	6	-3

טבלה זו כוללת את תוצאות הסימולציה הכוללות את צבירת המושבים האזורית ואת זו הארצית, לצידה בטבלה ניתן לראות את תוצאות האמת בבחירות לכנסת ה-25 (ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, 2022) ואת ההפרש בין התוצאות. תוצאות הסימולציה כשלעצמה חוזרות על תוצאות של סימולציות דומות בעבר (על כך גם בהמשך): הצרפת הקולות האזורית מוסיפה מנת קולות מכרעת לכוחות שבחרו להתאחד ומענישה את אלו המתפצלים. סייג לכך היא מפלגת בל"ד שמצליחה לעבור את אחוז החסימה על ידי קבלת 3 מושבים בחלוקה האזורית למרות שלא זכתה ביותר מ-3.25% מהקולות הארציים. מפלגת "הליכוד", מתוגמלת כאן אף יותר משתוגמלה בתוצאות האמת: 8 מושבים מצטרפים אל מכסת מושביה המגיעים ל-40. יש עתיד מגיעה גם כן ל-27 מנדטים המהווים עלייה של 3 מנדטים. כלומר, בסימולציה יש פער בין הליכוד ויש עתיד של 13 מנדטים, לעומת ההפרש של 8 מנדטים לטובת הליכוד בתוצאות האמת. המפלגה השלישית בגודלה, הציונות הדתית, לא גדולה מספיק בשביל להנות מיתרונות השיטה, ומאבדת 2 מנדטים לעומת תוצאות האמת.

הנענשות הן המפלגות בעלות כמות נמוכה יחסית ופיזור רחב מדי של הקולות. המחנה הממלכתי, ש"ס וישראל ביתנו נקנסות ב-3 מנדטים כל אחת, חד"ש-תע"ל נקנסת ב-2 מנדטים, והעבודה ורע"מ מאבדות מנדט אחד כל אחת. זו השלכה שאין לזלזל בחשיבותה. הסימולציה מענישה עוד יותר איחודים בין מפלגות שאינם מגדילים מספיק את כמות המצביעים. ייתכן, שיש בכך כדי לעודד מפלגות קטנות להתאחד עם מפלגות גדולות במקום להתאחד בין כמה מפלגות קטנות. היחידה שאינה מפסידה מושבים בשל יישום השיטה היא מפלגת יהדות התורה ששומרת על 7 מנדטים בסימולציה ובתוצאות האמת.

לטובת התרגיל המחשבתי ננסה לסבך מעט את המצב. מחקרים מראים לאורך זמן כי הבוחר הישראלי בוחר ברעה פחות מבין המפלגות השונות העמודות לבחירה ונראה כי יוכלו להצטרף לקואליציה) לדוג' (Bergstad & Kedar, 2009). הליכוד בעזרת 87,502 קולות זוכה בשני מושבים (הראשון והשלישי), רע"מ בעזרת 54,830 קולות זוכה במושב אחד (השני), "הציונות הדתית" בעזרת 38,658 קולות זוכה גם במושב אחד (הרביעי), ו-"ש"ס" בעזרת 35,650 מקבלת גם כן מושב אחד. חוסר ודאות לגבי מעמדה של ש"ס וכוחה באזור יכולה להוביל לעריקה של תומכיה אל הליכוד. עם עריקה היפותטית מש"ס של פחות כ-14,000 איש אל "הליכוד" מעניקים למפלגה זו מנדט נוסף בנפת באר שבע. תהליך מחשבתי דומה של הבוחרים לגבי המפלגות יש עתיד והסמוכות אליה (העבודה ומרץ) יכול להגדיל את כוחה של יש עתיד ולחזק למעשה את ליבת המערכת המפלגתית. כמובן שבתהליך מחשבתי הפוך שבו יש בטחון מוחלט בזהות המנצח ורוצים להשפיע על התנהלות הקואליציה (בדומה לקמפיין "יומרץ רבין" של מרץ מול מפלגת העבודה ב-1992) נראה תנועה של מצביעים גם בתוך האזורים אל מפלגות הנישה. גם עם קמפיין 'גוועלד' של מפלגות החוששות להיעלם בשל שיטת חישוב הקולות הזו יכולים לעבור קולות אל מפלגות הנישה. עם זאת, בהנחה שבוחרים לא רוצים לבזבז את קולם וימנעו ככל האפשר מהימורים אלקטורליים (Hobolt & Karp, 2010) הסבירות לכך בשיטה זו אמורה לפחות בהשוואה למצב הנוכחי .

אנחנו מעזים לטעון כי יתכן שעם שינוי שיטה זו הבוחר הישראלי שמנסה לכוון לקואליציית מדיניות בהצבעתו בשני העשורים האחרונים, תוך איזון המבנה הקואליציוני על בסיס הצבעה לתמהיל של מפלגות והסטת קולות מהמפלגות המובילות; ימצא עצמו חוזר למצב בו עליו להצביע למפלגה הגדולה בגוש הפוליטי שלו וכך למזער את סיכון היעלמות קולו והשפעתו על התהליך הפוליטי. כפי שהיה בשנות ה-80 וכפי שקרה מאז אפריל 2019 למעשה עד מרץ 2020, הסיכון הוא יצירת תיקו דו-גושי שמקשה על הקמת ממשלה. אך הסיכון הוא חזרה למצבים של 1981 או 1992 בהם הבוחר הישראלי החליט החלטה חדה לכיוון מדיניות ברור (פעם לימין ופעם לשמאל). סיכוי נוסף הוא כמובן חיזוק מגמות תמיכה במפלגה הגדולה ביותר, באופן שאינו מחייב תקנות מלאכותיות אלא מבוסס על סכימת קולות גרידא. המטרה המפורשת של רפורמת מגידור בהקשר זה היא 'גמילת' הבוחר הישראלי מההרגל שאימץ לעצמו מאז שנות הבחירה הישירה: פיצול הצבעה בכרטיס אחד, תוך חיזוק התמריץ להצבעה אסטרטגית לטובת המפלגה החזקה בגוש הפוליטי המועדף עליו.

5. תרחישים קואליציוניים אפשריים במסגרת תוצאות הסימולציה

כתרגיל מחשבתי נוסף, נצביע פוטנציאלית על סוג הקואליציות ששיטה זו יכולה לייצר תוך הערכה די גסה של עמדות המדיניות של המפלגות השונות:

1. ממשלת ימין: הליכוד, הציונות הדתית, ש"ס ויהדות התורה מקבלת 67 מנדטים, כאשר כוחה של המפלגה הגדולה בתוך הקואליציה הוא משמעותי היות ו40 מנדטים מתוך ה-67 שייכים לה.

2. ממשלת אחדות: זו קואליציה שמכסה את המפלגה הגדולה של הימין והמפלגה הגדולה של השמאל. זו קואליציית 67 מושבים, ובצירוף של המחנה הממלכתי מהווה 76 מושבים. גם תוצאות האמת יכולות לייצר קואליציה כזו: שילוב שלוש מפלגות אלה גם היום יכול לייצר קואליציה של 68 מנדטים. עם זאת, תוצאות האמת אינן מאפשרות הקמת ממשלה של שתי המפלגות הגדולות בלבד.

5.1. טבלה 6: תרחישי קואליציות אפשריים לפי תוצאות הסימולציה

שם המפלגה	מושבים ע"פ הסימולציה	ממשלת ימין	ממשלת אחדות
הליכוד	40	40	40
יש עתיד	27		27
הציונות הדתית	12	12	
המחנה הממלכתי	9		(9)
ש"ס	8	8	
יהדות התורה	7	7	
בל"ד	4		
רע"מ	4		
חד"ש תע"ל	3		
העבודה	3		
ישראל ביתנו	3		
סה"כ	120	67	67 (76)
סה"כ בתוצאות האמת	120	64	56 (68)

6. מגמות חיזוק המפלגות הגדולות בשיטת מגידור בכנסות 23-16

בטבלה הבאה מוצגת את ההשפעה הפוטנציאלית של שקלול קולות על פי מתווה מגידור על שלוש המפלגות הגדולות בכל תוצאות בחירות מהכנסת ה-16 עד כנסת ה-24 בראיית השפעת שיטת חלוקת הקולות:

6.1 טבלה 7: מגמות חיזוק ופיצוץ המפלגות הגדולות בשיטת מגידור בכנסות ה-24-16

כנסת	מפלגה מס' 1	מפלגה מס' 2	מפלגה מס' 3	סה"כ
כנסת 16	+7	+7	+3	+17
כנסת 17 ⁵	+4	+7	+2	+13
כנסת 18	+6	+5	-1	+10
כנסת 19	+3	+4	+2	+9
כנסת 20 ⁶	+9	+6	+1	+16
כנסת 21	+10	+11	-3	+18
כנסת 22	+5	+8	0	+13
כנסת 23	+5	+8	0	+13
כנסת 24 ⁷	+11	+5	-2	+14
כנסת 25	+8	+3	-2	+9

מערכות בחירות אלה התרחשו תחת תנאים שונים: רמת תחרות פוליטית שונה, בולטות מנהיגים ומפלגות שונה, נושאי מדיניות מרכזיים שונים, כמו גם מתחים חברתיים וחיצוניים מגוונים. למרות השונות בהקשר של מערכות הבחירות ותוצאותיהן הסימולציות הראו תוצאה פוליטית קבועה: שתי המפלגות הגדולות מקבלות יותר מושבים מאלה שקיבלו בתוצאות האמת. בכנסת ה-16 כאשר הליכוד בראשות אריאל שרון מקבל 38 מנדטים, החישוב המחודש מעניק להם 45 מנדטים ומתגמל גם את מפלגת העבודה. בכנסת ה-17 קדימה בראשות אולמרט זוכה לתוספת משמעותית בשל חישוב השיטה השונה. עם זאת, באותה מערכת בחירות העבודה בראשות פרץ נלחמת אלקטורלית על אזורים שונים בארץ בהן היא לא מתמודדת בד"כ. כך גם לה החישוב האזורי העניק שבעה מנדטים נוספים. בבחירות לכנסת ה-18 ("ציפי מול ביבי") הסימולציה העלתה את משקל המפלגות בהתאמה למצב בבחירות הרגילות, אך ה'בונוס' בא על חשבון מפלגות שהקשו על שני הצדדים את התמרון הקואליציוני. לא מן הנמנע שלו הכנסת ה-18 הייתה מתנהלת בשיטה זו, גם אז ממשלת אחדות הייתה בפועל 'נכפית' על קדימה והליכוד כאחד.

⁵ סימולציות כנסות 16-17 מבוססות על סימולציות שביצע המרכז להעצמת האזרחי. מתוך: אטמור ורהט, 2008.

⁶ סימולציות כנסות 18-20 מבוססות על סימולציות שבוצעו באוניברסיטת רייכמן.
⁷ סימולציות כנסות 21-24 מתוך: ברטוב ורוזנטל, 2019; 2020; 2021.

הרוב של הליכוד בכנסת ה-19 קיבל עוד תוספת קלה, כאשר מנת המושבים של יש עתיד עלתה ל-24 מושבים, מה שיכול היה לאפשר הקמת קואליציה בין הליכוד ל-יש עתיד בצירוף כל גורם אחר שהיו מעוניינים בו, בלי אפשרות של קואליציות צרות מימין ומשמאל. צריך לומר שבאותו תרחיש אפילו עם עלייה נמוכה יחסית לליכוד וגידול המושבים הדרמטי שאותה סימולציה נתנה ליש עתיד, די היה בהעלאת כוחו של הליכוד שנתניהו יכול היה להקים כל קואליציה יציבה שהיה מעוניין בה. מצב דומה במילים אחרות, כמו בבחירות לכנסת ה-16 גם בכנסת ה-20, חישוב קולות בסכימת מגידור היה מביא את המערכת הפוליטית הישראלית לסיטואציית ליבה: מפלגה שנמצאת במרכז המפה ומקימה ומפרקת כל קואליציה שהיא מעוניינת בה כשאין קואליציה שיכולה לקום בלעדיה. מבחינת היכולת למשול, זה המצב האופטימלי במשטר פרלמנטרי קואליציוני רב-מפלגתי. כאשר מצב זה לא מושג, נוצר דואופול של שתי המפלגות הגדולות שהשיטה כופה עליהן ממשלת אחדות.

אך מצב של דואופול זה החל כבר בכנסת ה-20 והתעצם בכנסות ה-21, ה-22, ה-23 וה-24. בכנסת ה-20 הליכוד יכול היה להקים ממשלה לא יציבה בדמות ממשלת ימין-מרכז-חרדים או קואליציה מינימלית מנצחת (קמ"מ) בתוספת אחת ממפלגות המרכז: יש עתיד או כולנו. בקואליציה כזו בכוחן של כמעט כל אחת מהשותפות הקואליציוניות להפיל את הממשלה. בכנסת ה-21 מצב זה הגיע לשיא כאשר למעשה יש עתיד התחברה לשתי מפלגות נוספות לכדי רשימה אחת בשילוב התפרקותה של מפלגת המחנה הציוני. במצב זה נוצר, כפי שראינו, דואופול של שתי המפלגות הגדולות שהיה כופה ממשלת אחדות, או עריקה של מפלגה לצד השני ומאפשרת לו להקים ממשלה (או בחירות נוספות כמובן). הדבר העיקרי הוא התחזקותה של פוזיציה שחקן הציר שבעבר נתפסה על ידי המפלגות החרדיות, גולמה בכנסת ה-21 על ידי ישראל ביתנו כשתפקיד זה נלקח למעשה בכנסת ה-24 על ידי רע"מ. עם זאת, פוזיציה זאת למעשה יכלה להיתפס על ידי כל אחד מהמפלגות הקטנות שאינן מרגישות כנמנות באופן מובהק על אחד מצדדי המפה הפוליטית. בדומה לכנסת ה-20 גם הכנסת ה-25 מראה תוצאת ליבה מובהקת של ליכוד-ימין דתי-חרדים גם ללא שיטת מגידור. עם זאת, שיטת מגידור מנכיחה ומחזקת את הליבה הנוצרת מתוצאות האמת, ומוסיפה לכנסת מפלגה שייצוגה האזורי חזק מספיק כדי שיפצה על ייצוגה הארצי הנמוך (מפלגת בלי"ד).

עליית כמות המושבים למפלגות הגדולות בשיטת מגידור חלה כמעט בכל תרחיש אחר גם על המפלגה השלישית בגודלה. נהוג לטעון כי במידה ותוצאה מתקבלת גם בהקשרים שונים ומורכבים כאשר בעיקר גורם אחד משתנה (כאן שינוי שיטת חישוב הקולות), הקשר בין הסיבה לתוצאה מוכח בסבירות גבוהה. מכאן שבשורה התחתונה מדובר כאן על תיקוף טענות ועדת מגידור: שינוי שיטת הבחירות יכול להוביל לשינוי בחלוקת העוצמה הפוליטית בישראל, לחיזוק המרכז הפוליטי תוך השפעה על המבנה הקואליציוני שנצפה שיווצר כתוצאה מחיזוק המפלגות הגדולות מבחינת כמות המושבים שלהן.

7. ביבליוגרפיה

- אטמור, נ' ורהט, ג'. (2008). רפורמה בשיטת הבחירות של ישראל: שיטות יחסיות-אזוריות ותוצאותיהן הפוליטיות. בתוך: א' כסיף (עורך), *לחלק את הארץ: על שיטת החלוקה האזורית ועל אודות צדק חלוקתי* (עמ' 261-282). ירושלים: כרמל
- ברטוב, י' י' ורוזנטל, מ'. (2019). *נייר פנימי: סימולציית בחירות 2019 א*. הרצליה: אוניברסיטת רייכמן, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה.
- ברטוב, י' י' ורוזנטל, מ'. (2019). *נייר פנימי: סימולציית בחירות 2019 ב*. הרצליה: אוניברסיטת רייכמן, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה.
- ברטוב, י' י' ורוזנטל, מ'. (2020). *נייר פנימי: סימולציית בחירות 2020*. הרצליה: אוניברסיטת רייכמן, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה.
- ברטוב, י' י' ורוזנטל, מ'. (2021). *נייר פנימי: סימולציית בחירות 2021*. הרצליה: אוניברסיטת רייכמן, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה.
- הכנסת. (ח.ת.). *לקסיקון הכנסת: השיטה לחלוקת מושבים בכנסת (שיטת בדר-עופר)*. אוחר בתאריך 16 בנובמבר 2022 מתוך: <https://tinyurl.com/7c647ssa>
- ועדת הבחירות המרכזית לכנסת. (9 בנובמבר 2022). *אישור תוצאות הבחירות על ידי נשיאות ועדת הבחירות המרכזית ומליאת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25*. אוחר בתאריך 15 בנובמבר 2022 מתוך: <https://tinyurl.com/2ukzkmd2>
- ועדת מגידור. (2007). *דו"ח ועדת נשיא המדינה לבחינת הממשל בישראל*. אוחר בתאריך 15 בנובמבר 2022 מתוך: <https://tinyurl.com/2neb93kv>
- Bargsted, M. A., & Kedar, O. (2009). Coalition-targeted Duvergerian voting: how expectations affect voter choice under proportional representation. *American Journal of Political Science*, 53(2), 307-323.
- Hobolt, S. B., & Karp, J. A. (2010). Voters and coalition governments. *Electoral Studies*, 29(3), 299-307.